SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BO‘LAJAK INGLIZ TILI O‘QITUVCHILARINING YOZMA NUTQ KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI

Madraximova Muxlisa Shokir qizi
Urganch davlat pedagogika instituti, “Xorijiy filologiya” kafedrasi o‘qituvchi-stajyori,
E-mail: muxlisamadrahimova6@gmail.com

Qabul qilindi: 17.01.2026
Ko‘rib chiqildi: 18.02.2026
Tasdiqlandi: 19.02.2026

Kalit so‘zlar:
sun’iy intellekt, yozma nutq, kompetensiya, ingliz tili, bo‘lajak o‘qituvchi, raqamli ta’lim.

Ключевые слова:
искусственный интеллект, письменная речь, компетенция, английский язык, будущий учитель, цифровое образование.

Keywords:
artificial intelligence, writing skills, competence, English language, future teacher, digital education.

Annotatsiya. Ushbu tezisda bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirishda sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida sun’iy intellekt asosidagi platformalar yordamida talabalar yozma faoliyatini rivojlantirish samaradorligi o‘rganildi. Natijalar sun’iy intellekt vositalari yozish jarayonini individuallashtirish, xatolarni aniqlash va tahlil qilish hamda motivatsiyani oshirishda muhim omil ekanligini ko‘rsatdi.

Аннотация. В данной статье анализируются возможности использования технологий искусственного интеллекта в развитии письменной речевой компетенции будущих учителей английского языка. В ходе исследования была изучена эффективность применения платформ на основе искусственного интеллекта в развитии письменной деятельности студентов. Результаты показали, что инструменты искусственного интеллекта являются важным фактором в индивидуализации процесса письма, выявлении и анализе ошибок, а также в повышении мотивации обучающихся.

Abstract. This article analyzes the possibilities of using artificial intelligence technologies in developing the written communicative competence of future English teachers. The study examines the effectiveness of AI-based platforms in enhancing students’ writing skills. The results show that artificial intelligence tools play an important role in

individualizing the writing process, identifying and analyzing errors, and increasing learners' motivation.

Kirish. Bugungi globallashuv davrida ingliz tilini mukammal biladigan, zamonaviy pedagogik va raqamli kompetensiyalarga ega bo‘lgan o‘qituvchilarni tayyorlash dolzarb vazifalardan biridir. Xususan, bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirish ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

So‘nggi yillarda ta'lim tizimiga sun'iy intellekt texnologiyalarining kirib kelishi o‘qitish jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Sun'iy intellekt asosidagi dasturlar yozma ishlarni avtomatik tahlil qilish, individual tavsiyalar berish hamda mustaqil ta'limni qo‘llab-quvvatlash imkonini yaratmoqda. Shu sababli, mazkur maqolada sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish orqali yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirish yo‘llari yoritiladi.

Albatta. Quyida sizning mavzuyingiz asosida **asosiy qism** qoliplarsiz, uzluksiz matn shaklida, ilmiy uslubda va kengaytirilgan holda yozib berildi. Buni bevosita maqolangizga joylashtirishingiz mumkin.

ASOSIY QISM.

Hozirgi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida chet tillarni, xususan, ingliz tilini samarali o‘rgata oladigan, zamonaviy pedagogik va texnologik kompetensiyalarga ega bo‘lgan mutaxassislarni tayyorlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining kasbiy tayyorgarligida yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki yozma nutq o‘qituvchining ilmiy, metodik va kasbiy faoliyatining muhim tarkibiy qismi bo‘lib, dars ishlanmalari, metodik qo‘llanmalar, ilmiy maqolalar va o‘quv materiallarini tayyorlashda muhim rol o‘ynaydi.

Yozma nutq kompetensiyasi shaxsning o‘z fikrini yozma shaklda mantiqiy, izchil, grammatik jihatdan to‘g‘ri va uslubiy jihatdan mos tarzda ifodalash qobiliyatini ifodalaydi. Mazkur kompetensiya grammatik bilimlar, leksik boylik, stilistik sezgirlik, mantiqiy fikrlash va kommunikativ maqsadni anglash kabi komponentlarga tayanadi. Ushbu elementlarning uyg‘un rivojlanishi talabaning yozma nutqini yuqori darajada shakllantirishga xizmat qiladi. Amaliy kuzatuvlar va pedagogik tajribalar shuni ko‘rsatadiki, bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilari yozma nutq jarayonida turli qiyinchiliklarga duch keladilar. Jumladan, grammatik xatolar, so‘z tanlashdagi noaniqlik, fikrning yetarli darajada izchil ifodalanmasligi, matn tuzilishining sustligi kabi muammolar keng tarqalgan.

An'anaviy ta'lim tizimida yozma ishlarni baholash jarayoni ko'pincha o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi va talabaga individual tarzda yetarli darajada tavsiya berish imkoniyati cheklangan bo'ladi. Natijada, talabaning mustaqil rivojlanishi sekinlashadi.

Zamonaviy ta'lim muhitida raqamli texnologiyalarning rivojlanishi mazkur muammolarni bartaraf etishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim sohasiga joriy etilishi yozma nutqni rivojlantirishda yangi pedagogik imkoniyatlarni yuzaga chiqarmoqda. Sun'iy intellekt asosida ishlovchi tizimlar yozma matnlarni avtomatik tahlil qilish, xatolarni aniqlash va takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar berish imkoniyatiga ega. Bunday texnologiyalar yordamida talabalar o'z yozma ishlarini mustaqil tahlil qilish, xatolar ustida ishlash va natijalarni solishtirish imkoniga ega bo'ladilar. Bu jarayon reflektiv fikrlashni rivojlantirib, o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shuningdek, sun'iy intellekt platformalari talabalarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda moslashtirilgan mashqlarni taklif etishi bilan ham ahamiyatlidir. Sun'iy intellekt texnologiyalarini yozma nutqni rivojlantirish jarayoniga integratsiya qilishda metodik yondashuv muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayonda o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki maslahatchi va yo'naltiruvchi rolini bajaradi. Talabalar esa faol ta'lim subyekti sifatida o'z rivojlanish jarayonida bevosita ishtirok etadilar.

Yozma nutqni rivojlantirishda sun'iy intellekt asosidagi metodik yondashuv quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga olishi mumkin: dastlabki bilimlarni aniqlash, individual yozma topshiriqlarni tashkil etish, avtomatik tahlil natijalariga asoslangan tahrirlash, mustaqil yozma loyihalarni ishlab chiqish hamda muntazam monitoring olib borish. Ushbu yondashuv talabalarning yozma kompetensiyasini tizimli ravishda rivojlantirishga xizmat qiladi. Mashg'ulotlar jarayonida esse, referat, annotatsiya, rasmiy xat, taqdimot matnlari va ilmiy maqola qismlarini yozish kabi turli yozma janrlardan foydalanish tavsiya etiladi. Bu esa talabalarni real kasbiy faoliyatga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Sun'iy intellekt platformalari yordamida har bir yozma ishning sifati tahlil qilinib, takomillashtirish bo'yicha individual tavsiyalar berilishi mumkin.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish ta'lim jarayonida motivatsiyani oshirishga ham xizmat qiladi. Interaktiv muhit, tezkor fikr-mulohaza va shaxsiy rivojlanish monitoringi talabalarning yozishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Bu esa ularning ijodiy fikrlashini va mustaqil izlanish faoliyatini rivojlantiradi.

Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalaridan foydalanishda axloqiy va metodik masalalarga ham e'tibor qaratish lozim. Talabalarda akademik halollik, mustaqil fikrlash va mas'uliyat hissini shakllantirish muhim vazifa bo'lib qoladi. SI vositalari yordamchi vosita sifatida qo'llanilib, talabaning o'rniga yozib beruvchi mexanizmga aylanmasligi lozim.

Umuman olganda, sun'iy intellekt texnologiyalarining yozma nutqni rivojlantirish jarayoniga integratsiya qilinishi bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv an'anaviy ta'lim metodlarini zamonaviy raqamli imkoniyatlar bilan uyg'unlashtirib, ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, zamonaviy ta'lim jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar yozma matnlarni avtomatik tahlil qilish, xatolarni aniqlash va takomillashtirish bo'yicha individual tavsiyalar berish orqali talabalarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Maqolada ta'kidlanganidek, yozma nutq kompetensiyasi grammatik, leksik, stilistik va mantiqiy komponentlarning uyg'un rivojlanishi asosida shakllanadi. Sun'iy intellekt platformalari mazkur komponentlarni rivojlantirish jarayonini individuallashtirish imkonini berib, har bir talabaning ehtiyojlariga mos yondashuvni ta'minlaydi. Bu esa ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi vositalardan foydalanish talabalarning reflektiv fikrlashini, o'z-o'zini nazorat qilish va mustaqil ta'lim olish kompetensiyalarini rivojlantiradi. Interaktiv muhit va tezkor teskari aloqa yozma nutqqa bo'lgan qiziqishni kuchaytirib, talabalarning ijodiy salohiyatini oshiradi. Biroq sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda akademik halollik, metodik muvofiqlik va pedagogik nazorat masalalariga ham alohida e'tibor qaratish lozim. Ushbu vositalar talabaning mustaqil faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi yordamchi omil sifatida qo'llanishi maqsadga muvofiqdir.

Umuman olganda, sun'iy intellekt texnologiyalarini yozma nutqni rivojlantirish jarayoniga integratsiya qilish bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda samarali yondashuv bo'lib, ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Kelgusida mazkur yo'nalishda metodik izlanishlarni kengaytirish va amaliy tajribalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azizov A. A. Chet tillarni o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2021.
2. Jalolov J. J. Chet tillarni o‘qitish metodikasi. – Toshkent: Fan, 2019.
3. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
4. Harmer J. How to Teach Writing. – London: Longman, 2015.
5. Brown H. D. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. – New York: Pearson Education, 2016.
6. Warschauer M., Kern R. Network-Based Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2017.
7. Luckin R. et al. Intelligence Unleashed: An Argument for AI in Education. – London: Pearson, 2016.
8. Holmes W., Bialik M., Fadel C. Artificial Intelligence in Education. – Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019.
9. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim tizimini rivojlantirishga oid me’yoriy hujjatlar. – Toshkent, 2020.
10. Karimova D. Raqamli ta’lim muhitida chet tillarni o‘qitish. – Toshkent: Innovatsiya, 2022.